

गाराची कोणतीही वस्तु स्वदेशी करण्यापुर्वी ती विदेशी कि स्वदेशी आहे, याची विवेकानुसार माहिती करून घ्या त्याला तातूंत नसल्यास उत्पादनाच्या वेष्टनावरून ते उत्पादन विदेशी आहे का, ते ओळखता येते. भारतात सध्या तीन प्रकारच्या विदेशी आस्थापनांच्या (कांपनी) वस्तु विकिस येतात.

- १) परदेशी आस्थापनाने घेत भारतात निर्यात वस्तु उदा. निट्रिया कीम, नोकीया मोबाईल.
- २) परदेशी आस्थापनाने भारतात आस्थापन उभारून उत्पादिलेल्या वस्तु, उदा. वाटा इंडिया, नेरले इंडिया, पॉन्डस इंडिया.
- ३) परदेशी आस्थापनाने भारतातील आस्थापनाशी करार करून भागीदारी तत्वावर उत्पादिलेल्या वस्तु, उदा. किलोस्कर कमिन्स,

माऊती सुझुकि.

स्वदेशी वस्तु वापरा आणि देशाभिमान जागवा

- दाढीचे किम
- विदेशी आस्थापनांची उत्पादने : पामोलिक्ट, ओल्ड स्पाइस, जिलेट, डेलिम, पार्क एव्हन्यु.
- भारतीय आस्थापनांची उत्पादने : गोदरेज, इमामी, विको.
- दाढीचे पाते
- विदेशी आस्थापनांची उत्पादने : जिलेट, ब्रिस्टल, एम ३, सेव्हन ओ वलॉक,
- भारतीय आस्थापनांची उत्पादने : सुपरमॅक्स, टोपाझ, लेझर, अशोक, गॅलंट.
- शॅम्पू
- विदेशी आस्थापनांची उत्पादने : ऑल वलीअर, नाइल, पॅन्टीन, हेड अॅन्ड शोल्डर्स, सनसिलक.
 - भारतीय आस्थापनांची उत्पादने : हिना, हर्बल, वाटिका, शिकेकाई
- शीतपेये
- विदेशी आस्थापनांची उत्पादने : कोकाकोला, लिम्का, थम्स अप.
- भारतीय आस्थापनांची उत्पादने : लस्सी, लिंबू, सरबत, उसाचा रस.

आज भारतात स्वदेशीचे प्रचार व प्रसार करणे अत्यंत गरजेचे आहे कारण भारतात सुशिक्षित बेरोजगारांची फौज दिवसेंदिवस वाढत आहे. या खाली हातांना काम मिळाले नाही तर आजचा तरुण वर्ग गुन्हेगारी प्रवृत्ती कडे जावु शकतो त्यामुळे भारताचा विकासाला खिळ बसु शकते म्हणुन आजची गरज

त्यात घेता स्वदेशीला प्राथम्य देणे आवश्यक ठरेल वरतले आहे

संदर्भ ग्रंथ सुची :

- 1- कोकशापर, जे. आर - महात्मा गांधी जी. १९५०. विचारधरा, श्री, संदेश प्रकाशन, काव्यपूर. २०१६
 - 2- <https://mr.quora.com/cited-on-08-02-2020>
 - 3- <https://m.facebook.com/cited-on-08-02-2020>
 - 4- <https://www.gkexams.com/cited-on-09-02-2020>
- From gkexams.com cited on 09/02/2020
www.literature.awgp.org cited on 10/02/2020

गांधीजी आणि नैतिकता

प्रा. प्रमोद वा. तडस

ग्रंथपाल

न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वधा

आज मानवाने विज्ञान व तंत्रज्ञानामध्ये नेत्रेद्वारे प्रगती केली आहे. इंटरनेट, व्हॉट्सॲप, मांवाईल, फेसबुक, यूट्यूब, मॅसेंजर व सुविधा केंद्र इत्यादी ऑनलाईन सेवा सुविधांमुळे जग अग्रेसर जवळ आलेले आहे. तरुण पिढी आज वैभवशाली प्रत्येक संस्कृतीचा वारसा सोडुन पाश्चिमात्य संस्कृतीचे अनुकरण करत आहे. स्त्रियांवर होणारे बलात्कार, अपहरण यासारखे गुन्हे नेहमी प्रमाणात होण्याचे प्रमाण वाढत आहे. याचे कारण जग नितीमूल्याचा न्हास होत आहे. यामुळे समान्यव्यवस्थेची, शैक्षणिक, आर्थिक, मानसीक दृष्टीने वेगळ्या बळगाकडे वाटचाल होत आहे. म्हणुन महात्मा गांधीजींची नैतिकता जर प्रत्येक व्यक्तीने अचूकपणे करुन आपल्या प्रत्यक्ष जीवनात उतरवली तर ह्या समस्या आरंभ दूर होतील. महात्मा गांधीजींनी वैचारिक पातळीवर मानव सेवा हीच ईश्वर सेवा आहे असे विचार मांडले व तसे ते जगले म्हणुन आपल्या काळात सुखी समाधानी जीवन जगण्याकरिता आपण स्वतः गांधीजींच्या नैतिकतेची आवश्यकता आहे.

सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक, राजकीय ह्या सर्व क्षेत्रात जर विकृत काराच्य असेल तर त्याकरिता एकच आधार आहे. तो म्हणजे नैतिकता होय. ज्यामुळे मनुष्यामध्ये नम्रता, सौम्यता, शांतता, दृढता, दुसऱ्यांच्या मताप्रती आदर व दुसऱ्यांच्या कावांप्रती तत्परता घेण्याची शक्ती व सत्यता असेल तो श्रेष्ठ. महात्मा गांधी म्हणतात की चांगल्या विचारांनी प्रवृत्त झाला तो आपल्या नैतिकतेचा परिणाम होय. नीतीच्या मार्गाचा अभाव

करावचा असेल तर आजपासून कोणतेही कष्ट सहन करुन नीतीचे पालन आजन्म करावे लागेल असे महात्मा गांधी म्हणतात.

महात्मा गांधीजींनी आपल्या नैतिकतेचा प्रकाश फक्त भारतापुरताच प्रदीप्त ठेवला नसून संपुर्ण जगामध्ये सुध्दा प्रकाश दिला आहे. गांधीजींनी नैतिकतेच्या आधारावर स्वातंत्र्य चळवळ उभी केली. स्वातंत्र्य मिळविण्याकरीता इंग्रजांपासून भारताला मुक्ती मिळविण्याकरीता नाही तर हिंसा स्वरूपात असत्य, धोकेबाजी करुन स्वातंत्र्य पाहिजे नव्हते. कारण नैतिकता सोडून जर स्वातंत्र्य मिळविले तर त्यांनी भारतीय स्वातंत्र्यकारिता नैतिकतेचे वातावरण निर्माण करुन नैतिकगुनांचा मानवामध्ये विकास झाला. तरच समाजाचा आणि देशाचा विकास होऊ शकते. महात्मा गांधीजींच्या संपुर्ण शरीरामध्ये नैतिकता भरलेली होती असे दिसून येते. महात्मा गांधीजींचे राजकीय गुरु गोखले म्हणत होते की जे लोक गांधीजींच्या संपर्कात आले. त्या सर्व पुरुषांना गांधीजींच्या अद्भुत व्यक्तीमत्वाचा परिणाम झाला आहे असे गुरु गोखले म्हणतात.

गांधींचे सत्य हे साध्य आहे. तर अहिंसा हे साधन आहे. सत्य आणि अहिंसा या दोन गोष्टी जर अंगीरकारल्या तर मनुष्याची ताकद बाढल्या शिवाय राहणार नाही. म्हणून सत्य हेच ईश्वर आहे असे गांधीजी म्हणतात.

गांधीजींच्या मते मानवता एक महासागर आहे. महासागरामध्ये जर पाण्याचे काही खराब धेंब पडले म्हणून संपुर्ण महासागर खराब होत नाही. म्हणून येणाया पिढीला गांधीजींच्या सत्य अहिंसा या तत्वाचा अंगिकार केल्यामुळे नैतिकता निर्माण होईल व आपल्या देशामध्ये समतेपासून सभ्येतर व सुंदरपासून सुंदरता निर्माण होईल. नैतिकतेमुळे मानवामध्ये शत्रुवर सुध्दा प्रेम करण्याची ताकत निर्माण होते. मानवाव्वारे निर्माण केलेल्या उच-निच भेदभाव करणे सुध्दा गैर मानले जाते. तसेच नैतिकतेमुळे सर्वधर्म समभावाची मानवामध्ये निर्मीती होण्यास मदत होते. प्रत्येक मानवांनी सत्य आणि अहिंसा अंगिकारली तरच समाजामध्ये नैतिकतेची निर्मीती होईल व समाजामध्ये बलात्कार, हिंसा अत्याचार, अपहरण यासारख्या गोष्टीला आळा बसेल आणि एक आदर्श समाज निर्माण होण्यास मदत होईल. म्हणून गांधीजींनी सांगितलेल्या सत्याच्या मार्गाने चालण्याचा नितीमत्तेचा मार्ग स्वीकारणे गरजेचे आहे. कष्ट झाले तरी सत्याच्या मार्गाने जगण्याची आज आवश्यकता आहे प्रत्येक मानवाने नितीमुल्याची जोपासना केली पाहिजे. म्हणून महात्मा गांधीजींची नैतिकता अंगिकारल्याशिवाय पर्याय नाही. कारण नैतिकतेमुळे मानवामध्ये नम्रता, सौजन्य, शांती, दया दुस-याच्या मताप्रती आदर, दुस-याच्या कामाप्रती समजून घेण्याची शक्ती निर्माण होते.

संदर्भ ग्रंथ :

- सुजाता, : गांधी की नैतिकता, सर्वगोया ग्रंथ प्रकाशन, वाराणासी, जुलै २०१२
- किणीकर, राम: गांधी नावाचे महात्मा, जयमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, जानेवारी २०१२
- Gandhi M.K. : The story of my experiments with truth, Navjivan Publishing House, Ahmadabad, १९२७
- सुजाता : महात्मा ए. अध्यात्म, सर्व सेवा संघ, प्रकाशन, वाराणासी, जुलै २०१२

सशक्त राष्ट्रासाठी : महात्मा गांधींची शैक्षणिक दृष्टी

डॉ. प्रविण कारंजकर
श्री. साईबाबा लोकप्रबोधन कला महाविद्यालय, वडनेर,
जि. वर्धा
Mo.no. 9765623234

E-mail : pkarnjkar@rediffmail.com

महात्मा गांधींना शारीरिक श्रम आणि बौद्धिक श्रमाचा मिलाफ करणारे शिक्षण हवे होते. शिक्षणात धर्म व संस्कृतीचाही वाटा हवा होता. स्त्री-पुरुषांना समान शिक्षण हवे होते. सर्वांसाठी त्यांच्या त्यांच्या योग्यते व उपयोगीते नुसार मातृभाषेतूनच शिक्षण हवे होते. अशा प्रकारे गांधीजींचे शिक्षण विषयक विचार भारताची नाडी ओळखून मांडलेले होते. त्यांनी भारतीय शिक्षण कसे असावे याबाबत नई तालीम किंवा बुनियादी शिक्षा या नावाने ओळखल्या जाणाऱ्या शिक्षण धोरणातून मांडले होते त्यांचा सारांश असा -

- 1) वयाच्या 7 ते 14 वर्षांपर्यंतच्या मुलांना मोफत व अनिवार्य शिक्षण
- 2) शिक्षणाचे माध्यम मातृभाषेतच असावे
- 3) अक्षर ओळख आणि सुशिक्षित यात अंतर आहे.
- 4) शिक्षणातून माणसांत नैतिक गुणांचा विकास व्हावा.
- 5) शिक्षणातून मन, बुद्धी, शरीर यांचा विकास व्हावे त्यात एककल्लीपणा नसावा
- 6) शिक्षणात स्थानिक उद्योग/व्यावसायिकांचा सामावेश असावा. त्यातून त्या त्या क्षेत्रातील शिक्षण देता येईल.
- 7) शिक्षणाचा आणि रोजगाराचा संबंध असणे आवश्यक आहे. असे असले तरी शिक्षणाबाबत महात्मा गांधींनी पुढील विचारही मांडले होते त्यातून त्यांची शिक्षणाबाबत असणारी वास्तववादी